

Obsah

Úvodem	VII
Seznam schémat	XIII
Seznam tabulek	XVII
1. Objekt účetnictví a jeho zobrazování	1
Kontrolní otázky	10
2. Předmět účetnictví	11
2.1 Účetní jednotka	11
2.2 Bilanční princip	14
2.3 Změny rozvahových stavů	16
Kontrolní otázky	20
3. Metoda účetní práce	21
3.1 Princip kontinuální bilanční rovnováhy	21
3.2 Dvoustranné účty	21
3.2.1 Názvosloví	23
3.2.2 Klasifikace účtů	23
3.3 Podvojnost zápisů na účtech	29
3.4 Zápisy prováděné soustavně a strukturovaně	31
3.4.1 Otevření účetních knih (etapa I.)	32
3.4.2 Běžné účtování transakcí (etapa II.)	33
3.4.3 Uzavření účetních knih (etapa III.)	34
3.4.4 Účetní závěrka (etapa IV.)	37
3.5 Dokumentace (dokladovost) účetních zápisů	39
3.6 Oceňování v účetnictví	41
Kontrolní otázky	47
4. Zachycování procesů v účetnictví	49
4.1 Vzájemné vazby příjmů, výdajů, výnosů a nákladů	50
4.1.1 Započtení výnosu a nákladů	51
4.1.2 Průběžné a periodické vyúčtování	54
4.1.3 Členění nákladů ve finančním účetnictví	55
Kontrolní otázky	57
4.2 Zjišťování účetního výsledku hospodaření	57
4.2.1 Časové rozlišování	58

4.2.2	Korekce druhově zachycovaných nákladů (změny stavu zásob vlastní výroby)	60
	Kontrolní otázky	65
5.	Účtování hlavních složek koloběhu investovaného kapitálu	67
5.1	Bilanční přehled stavu aktiv a způsobů jejich financování (pasiv)	67
5.2	Dlouhodobá aktiva	68
5.2.1	Specifika dlouhodobých nehmotných aktiv	70
5.2.2	Specifika finančních investic (dlouhodobých)	70
5.2.3	Užívání dlouhodobých aktiv k získání prospěchu pro účetní jednotku	74
5.3	Zásoby	82
5.4	Pohledávky	88
5.5	Peněžní prostředky	93
	Kontrolní otázky	95
5.6	Pasiva rozvahy	95
5.7	Cizí zdroje financování – dluhy a rezervy	97
5.7.1	Dluhy	97
5.7.2	Rezervy	109
	Kontrolní otázky	111
5.8	Vlastní zdroje financování	111
5.8.1	Osobní společnost	112
5.8.2	Kapitálová společnost	113
5.8.3	Vybrané kapitálové operace v rámci akciové společnosti	113
	Kontrolní otázky	122
6.	Výkaz zisků a ztrát (výsledovka)	123
	Kontrolní otázky	128
7.	Výkaz rozvaha	129
7.1	Obsah rozvahy	129
7.2	Alternativní bilancování a jeho informační potenciál	133
7.3	Rozvaha se vzájemným přiřazením aktiv a pasiv	136
7.4	Rozvaha a výsledovka při proměnném ocenění relevantních položek	138
	Kontrolní otázky	149
8.	Vykazování peněžních toků v účetnictví	151
8.1	Účel vykazování peněžních toků	152
8.2	Vymezení peněz a peněžních ekvivalentů	153
8.3	Strukturace peněžních toků podle hlavních oblastí podnikových činností	154

8.3.1	Provozní činnosti	154
8.3.2	Investiční činnosti	155
8.3.3	Financování	156
8.4	Způsob vykazování peněžních toků	156
8.4.1	Vykazování peněžních toků na čisté bázi	157
8.4.2	Specifické platby, které se vždy vykazují jako hrubý peněžní příjem nebo výdaj	158
	Kontrolní otázky	166
9.	Úplný přehled a rekapitulace obsahu účetní závěrky	167
9.1	Sestavování účetní závěrky	167
9.2	Uživatelé účetních výkazů	168
9.2.1	Manažeři	168
9.2.2	Uživatelé s přímými finančními zájmy v podniku	169
9.2.3	Uživatelé s nepřímými finančními zájmy v podniku	170
9.3	Externí účetní výkazy	171
9.3.1	Rozvaha (bilance)	173
9.3.2	Výsledovka	176
9.3.3	Výkaz o peněžních tocích	178
9.3.4	Výkaz změn vlastního kapitálu	179
9.3.5	Výkaz o kumulovaných výdělcích	180
9.3.6	Výkaz o úplném výsledku hospodaření	181
9.3.7	Poznámky k účetním výkazům	182
9.4	Omezení vypovídací schopnosti účetních výkazů	184
9.5	Etika účetního výkaznictví	185
	Kontrolní otázky	185
10.	Konsolidovaná účetní závěrka	187
10.1	Podstata a význam konsolidované účetní závěrky	187
10.2	Vymezení konsolidačního celku – klasifikace charakteru a míry vlivu investora na jednotku, do které investoval	188
10.2.1	Rozhodující vliv	189
10.2.2	Podstatný vliv	190
10.2.3	Nevýznamný vliv	191
10.3	Metody konsolidace a ekvivalenční metoda	191
10.3.1	Konsolidace a ekvivalenční metoda k datu akvizice	192
10.3.2	Konsolidace a ekvivalenční metoda následně po datu akvizice	197
10.4	Vyloučení vzájemných zůstatků a transakcí ve skupině	201
	Kontrolní otázky	204
11.	Ověřování účetní závěrky – audit	205
11.1	Význam a cíle auditu, druhy auditu	205

11.2	Počátky auditu, audit v ČR	206
11.3	Auditorská zpráva a výrok auditora	207
	Kontrolní otázky	209
12.	Daně ve finančním účetnictví	211
12.1	Přímé daně – daň ze zisku (z příjmů) podniku	211
12.2	Přímé daně – majetkové daně	213
12.3	Ostatní přímé daně	214
12.4	Nepřímé daně – daň z přidané hodnoty a spotřební daně	214
	Kontrolní otázky	216
13.	Úvod do finanční analýzy	217
13.1	Účetní výkazy jako popis podnikových činností v tržní ekonomice ...	218
13.1.1	Plánovací činnost	218
13.1.2	Financování	219
13.1.3	Investiční činnost	221
13.1.4	Provozní činnost	221
13.2	Tři hlavní druhy finančního rozhodování podniku	223
13.2.1	Rozhodování o tom, do čeho investovat	223
13.2.2	Rozhodování o způsobu financování (finančního krytí) investovaných prostředků	225
13.2.3	Rozhodování o rozdělení zisku	227
13.3	Základní kameny analýzy účetních výkazů	227
13.3.1	Srovnávací analýza účetních výkazů (horizontální analýza)	229
13.3.2	Vertikální analýza účetních výkazů	235
13.3.3	Analýza pomocí poměrových ukazatelů	237
	Kontrolní otázky	243
14.	Vývoj účetnictví, jeho forem a techniky zpracování	245
14.1	Historie účetnictví	245
14.1.1	Vývoj účetnictví ve světě	245
14.1.2	Vývoj účetnictví v českých zemích	255
14.2	Účetní formy – projevy historického vývoje účetnictví a jeho zpracování	260
14.2.1	Stará italská účetní forma	261
14.2.2	Účetní formy navazující na staré italské účetnictví	262
14.2.3	Další účetní formy	264
	Použitá a doporučená literatura	267
	Rejstřík	271

Seznam schémat

Schéma 1 – 1	Účetní pohled na proudy hodnot podnikatelskou jednotkou (obstarání a zvýšení, alespoň však udržení vložených hodnot)	2
Schéma 1 – 2	Informační spojení hlavních účetních výkazů	10
Schéma 3 – 1	Dvoustranný účet	22
Schéma 3 – 2	Klasifikace účtů podle obsahového kritéria	26
Schéma 3 – 3	Vznik tokových (proudových) účtů pro náklady a výnosy	26
Schéma 3 – 4	Zobrazení podvojných zápisů u čtyř základních typů transakcí vzhledem k jejich vlivu na rozvahu	31
Schéma 3 – 5	Účtovací cyklus	32
Schéma 3 – 6	Otevření účtu podvojným zápisem s využitím účtu rozvažného počátečního	33
Schéma 3 – 7	Doklady o transakcích	34
Schéma 3 – 8	Uzavírání účtů	36
Schéma 3 – 9	Tabulková předvaha	37
Schéma 3 – 10	Odlišné soustavy účtů	38
Schéma 3 – 11	Kvalitativní charakteristiky účetní závěrky dle Koncepčního rámce IAS/IFRS	39
Schéma 3 – 12	Funkce dokladů jako nosiče informace o uskutečněných transakcích	40
Schéma 3 – 13	Vyúčtování transakce pořízení aktiv	44
Schéma 4 – 1	Vzájemné vazby základních kategorií účetně zobrazovaných procesů	50
Schéma 4 – 2	Alokace (1. typ)	52
Schéma 4 – 3	Alokace (2. typ)	53
Schéma 4 – 4	Alokace (3. typ)	53
Schéma 4 – 5	Průběžné a periodické vyúčtování přírůstku a úbytku zásob	55
Schéma 4 – 6	Zachycování procesů při klasifikaci účetních nákladů podle druhu	56
Schéma 4 – 7	Zachycování procesů při klasifikaci účetních nákladů podle účelu (funkce)	57
Schéma 4 – 8	Korekce výloh (nákladů) při objemu prodeje menším než objem výroby	61
Schéma 4 – 9	Korekce výloh (nákladů) při objemu prodeje větším než objem výroby	61
Schéma 5 – 1	Hlavní skupiny a uspořádání rozvahových aktiv a pasiv	67

Schéma 5 – 2	Základní schéma účetního zachycení procesů spojených s pořízením dlouhodobého aktiva, určení pořizovací ceny a převzetí aktiva do užívání	73
Schéma 5 – 3	Základní členění dlouhodobých aktiv pro účely účetnictví	74
Schéma 5 – 4	Oprávky k dlouhodobým aktivům	76
Schéma 5 – 5	Lineární časový odpis	79
Schéma 5 – 6	Aritmeticky zrychlený odpis	79
Schéma 5 – 7	Geometricky zrychlený odpis	79
Schéma 5 – 8	Zpomalený odpis s progresí	80
Schéma 5 – 9	Vyřazení dlouhodobého aktiva	82
Schéma 5 – 10	Prodej dlouhodobého aktiva	82
Schéma 5 – 11	Obecné schéma průběžného vyúčtování pohybu zásob zboží v účetní jednotce (DPH zjednodušeně)	84
Schéma 5 – 12	Obecné schéma průběžného vyúčtování nákupu a spotřeby materiálu nebo jiných skupin nakupovaných zásob, s případnými dohadnými položkami (bez promítnutí vlivu DPH)	85
Schéma 5 – 13	Vyúčtování opravných položek k zásobám	86
Schéma 5 – 14	Vyúčtování pohybu zásob vlastní produkce při členění nákladů podle druhu	87
Schéma 5 – 15	Vyúčtování pohybu zásob vlastní produkce při členění nákladů podle účelu	88
Schéma 5 – 16	Rozčlenění pohledávek v účetní jednotce	89
Schéma 5 – 17	Přímý odpis nedobytné pohledávky	90
Schéma 5 – 18	Užití nepřímého odpisu pro potenciálně nedobytné pohledávky (tvorby, resp. čerpání opravné položky)	91
Schéma 5 – 19	Obecné schéma vyúčtování pohybů peněz v hotovosti a na bankovním účtu	94
Schéma 5 – 20	Vznik dluhů podle konkrétních transakcí	103
Schéma 5 – 21	Časové rozlišení úroků (náklady příštích období)	108
Schéma 5 – 22	Vyúčtování úroků jako opravného účtu k účtu Emitované dluhopisy (Nevyúčtované úroky)	108
Schéma 5 – 23	Obecné schéma tvorby a čerpání rezerv	110
Schéma 5 – 24	Obecné schéma vyúčtování úpisů nových akcií	115
Schéma 5 – 25	Obecné schéma vyúčtování uskutečněných vkladů (peněz nebo jiných aktiv) upisovatelů, které snižují pohledávky za upsaný kapitál	115
Schéma 5 – 26	Obecné schéma vyúčtování emise vyměnitelných dluhopisů (věřitelé nakoupili dluhopisy za jejich emisní kurs)	116
Schéma 5 – 27	Obecné schéma vyúčtování výměny splatných dluhopisů za novou emisi akcií příslušného rozsahu	116

Schéma 5 – 28	Obecné schéma vyúčtování operací spojených se zvýšením ZAK z vlastních zdrojů	117
Schéma 5 – 29	Obecné schéma vyúčtování operací snižujících ZAK (po rozhodnutí valné hromady)	118
Schéma 5 – 30	Účetní zobrazení rozhodnutí VH o rozdělení disponibilního zisku	121
Schéma 5 – 31	Účetní zobrazení rozhodnutí VH o úhradě vzniklé ztráty	121
Schéma 6 – 1	Horizontální výsledovka (druhové členění nákladů)	126
Schéma 6 – 2	Horizontální výsledovka (účelové členění nákladů, provozní činnost)	126
Schéma 6 – 3	Vertikální výsledovka vzor USA (ve stupňové podobě – účelové členění)	126
Schéma 9 – 1	Externí účetní výkazy	171
Schéma 9 – 2	Klasifikace podnikových účetních výkazů z hlediska účelu	172
Schéma 13 – 1	Pohyby podnikových činností	222
Schéma 13 – 2	Základní kameny analýzy účetních výkazů	228
Schéma 14 – 1	Schéma rozvahy průmyslového podniku v období účetní evidence	257
Schéma 14 – 2	Schéma rozvahy ve dvouokruhovém účetnictví (Československo, 1964–1975)	258
Schéma 14 – 3	Schéma rozvahy průmyslového podniku v Československu v 80. letech	259
Schéma 14 – 4	Stará italská forma – přepisování údaje o uskutečněném obchodu (transakci) mezi knihami	262

Seznam tabulek

Tabulka 5 – 1	Klasifikace zdrojů	96
Tabulka 5 – 2	Přehled smluvních a nesmluvních dluhů a postupů jejich ocenění	100
Tabulka 8 – 1	Specifické peněžní toky podle vybraných standardů účetního výkaznictví	159
Tabulka 10 – 1	Řešení položek rozvahy dceřiné (společné, přidružené) jednotky	201